

Mladen PAVKOVIĆ

Podravka d.d., Koprivnica

IVAN GENERALIĆ - NAJPOZNATIJI HRVATSKI SLIKAR U SVIJETU

O 10. OBLJETNICI SMRTI

NEOSPORNO VELIK UMJETNIK

*Z*a Ivana Generalića, najpoznatijeg hrvatskog slikara u svijetu, mnogi s pravom ističu da je "rodonačelnik" Hlebinske slikarske škole. Rodio se 21. prosinca 1914. u Hlebinama, a umro je 27. studenoga 1992. u Koprivnici.

Ime mu se spominje u gotovo svim pregledima hrvatske i svjetske likovne umjetnosti, a počeci su mu vezani uz prof. Krstu Hegedušića, koji je još 1930. uočio njegovu nadarenost, te ga zajedno s ostalim seljacima-slikarima podučavao tehnici slikanja na staklu. Zahvaljujući Hegedušiću, ovaj čuveni hlebinski slikar već 1931. izlaže svoja djela na III. izložbi grupe "Zemlja" u Zagrebu, nakon čega dolazi do njegove prve veće afirmacije. S tom skupinom likovnih umjetnika, u kojoj se sa svojim djelima našao i Franjo Mraz, Generalić izlaže još tri puta u Zagrebu (1932., 1934. i 1935.) te jednom u Sofiji i Beogradu. Nakon toga potvrdu svoje iznimne darovitosti stječe 1936., također na jednoj zagrebačkoj izložbi gdje se predstavlja zajedno s Mirkom Viriusom i Franjom Mrazom. Likovni kritičari naglašavaju da je njegov razvoj bio fenomenalan. Vjerno je prenosio na stakla život seljaka, podravsku ravnicu, a slikao je i teške socijalne prilike, poglavito prije II. svjetskog rata.

Za samog Generalića, koji je relativno brzo izrastao u samostalnu umjetničku ličnost, ali i za cjelokupnu hrvatsku naivu, poglavito su značajne tri izložbe u inozemstvu koje su mu donijele i svjetsku slavu. Riječ je o izložbi u Parizu (1953.), zatim Bijenalu u Sao Paulu (1955.) i Bruxellesu (1959.). Svi su naglašavali njegov originalni osjećaj za boje, zadivljujući osjećaj za kompoziciju, svježinu i neposrednost doživljaja i tome slično.

Nakon vrlo uspješne izložbe u Parizu o njegovu slikarstvu pisali su mnogi, ali Generalić je uvijek isticao da mu je najbolju kritiku napisao poznati francuski kritičar Marcel Arland, u kojoj se, uz ostalo, kaže: "Generalić nije došao u Pariz kao osvajač, ali on nas razoružava i pridobija, jer taj maleni svijet koji on donosi, zaista je njegov i ne treba mu drugih vodiča. Rodila ga je zemlja, on posjeduje njenu milinu, mudrost i draž. Na njegovim slikama se osjeća kako se između ljudi i životinja vodi nežan razgovor."

Od prve samostalne izložbe u zagrebačkom salonu "Ulrih" 1938., tijekom svog dugogodišnjeg rada Generalić je priredio brojne izložbe u zemlji i inozemstvu, a jedno vrijeme izlagao je zajedno sa svojim sinom Josipom, također poznatim likovnim umjetnikom.

Za Generalića kažu da sav njegov rad ima korijen u zdravom seoskom životu i razumu te da je naivnost sadržaja dokaz njegovog iskrenog predavanja životu, neiskvarenog odnosa prema ljudima i zemlji i tome slično.

Slike mu se nalaze u brojnim muzejima, galerijama i zbirkama u Hrvatskoj, ali i diljem svijeta. Galeriji u Hlebinama, gdje se nalazi stalni postav njegovih djela, odnosno hrvatskom narodu, kako je volio reći, 1980. je darovao 22 slike iznimne vrijednosti.

U njegovu plodnom opusu ističu se radovi "Zima u Hlebinama", "Jelenski svati", "Zima", "Kanas", "Sprovod Štefa Halačeka", "Ciganski svati", "Autoportret", "Smrt mog prijatelja Viriusa", "Moj Pariz", "Žeteoci", "Ciganski svati" i brojne druge.

U Generalićevoj biografiji nema zvučne akademske titule, ali mnogi se likovni stručnjaci slažu da je on jedan od najistaknutijih svjetskih slikara čija djela uistinu odaju tehničko znanje i kreativnost najveće senzibilnosti. Kad je izlagao zajedno s Hegedušićem u Bruxellesu, tamošnja je kritika, uz ostalo, pisala da "odsada treba hodočastiti u Hlebine!" I mnogi su, baš zahvaljujući ovom podravskom geniju, dolazili i dolaze u ovo selo koje nema čak ni željezničku postaju! Njegove slike se vrlo lako prepoznaju, a nalaze se i na mnogim reprodukcijama. Brojni hlebinski, ali i drugi naivci danas slikaju poput Generalića, a on se na to nikada nije ljutio, već je jednostavno kazao:

"Neka slikaju, neka me kopiraju, svi su oni moja vojska! Ja sam general, a oni su moji vojnici!"

A kad su ga pitali odakle mu ideja da bijelom bojom naslika jelene u zelenoj šumi, sliku koja je po dr. Grgi Gamulinu vrhunac njegove umjetnosti, odgovorio je:

"Ja znam da u prirodi nema bijelih jelena, ali mi se baš ova boja dobro slagala sa šumom. I ja sam ih tako naslikao. Za mene nikad nije važna boja da bude baš slična prirodi, nego ona koja je potrebna mojoj kompoziciji. I tu moju slobodu kritika je najviše hvalila. U umjetnosti se mora uvijek imati hrabrosti, pa malo svijetu i prkositi..."

Udruga branitelja, invalida i udovica Domovinskog rata djelatnika "Podravke", na prvi dan proljeća 2002., na najljepši se način sjetila najpoznatijeg hrvatskog slikara u svijetu. Prvo je u svom Izložbenom salonu "Bili smo prvi kad je trebalo" u centru Koprivnice otvorila izložbu njegovih originalnih crteža (iz fundusa Podravke), a i izložbu umjetničkih fotografija Bolte Ranilovića koja je također bila posvećena ovom velikom umjetniku. Nakon toga, u selu Sigetec, na obiteljskoj kući Roze Generalić, branitelji Podravke u suradnji s Koprivničko - križevačkom županijom otkrili su i spomen ploču Ivanu Generaliću. Naime, u toj je kući Generalić živio zadnjih desetak godina svoga života.

Istaknimo još rečenicu koju je napisao poznati likovni kritičar Vladimir Crnković:

"Nije bitno jesu li Generalić i Mraz počeli slikati potpuno samostalno ili pod utjecajem i mentorstvom Krste Hegedušića, nego je ključno pitanje: jesu li oni u svojim djelima dosegli razinu samosvojne umjetnosti? Dok o raspravi i o najkvalitetnijim Mrazovim slikama ima mjesta stanovitim kritičkim opaskama, Ivan Generalić je neprijeporno velik umjetnik, jer je stvorio čitav niz remek - djela, pa je spoznaja da su njegovi počeci vezani uz kontekst izvjesnog "eksperimenta" sporedne naravi, ma koliko to bila nezaobilazna povijesna činjenica."